

SUCIDAVA - UN IMPORTANT SIT ARHEOLOGIC CERCETAT DE PROF. DUMITRU TUDOR ÎN OLTENIA

Petre Gherghe

Una din personalitățile de seamă, truditore pe altarul științei arheologice, este profesorul Dumitru Tudor. De-a lungul prodigioasei sale cariere a reușit — cercetând cu ambiție și cu entuziasm numeroasele situri arheologice pentru epoca romană — să scoată la lumina zilei și să publice studii, articole și numeroase lucrări de sinteză care prin profunzimea cu care au fost elaborate rămân surse de referință pentru toți cei care s-au călcat pe urme.

L-am cunoscut pe profesorul Dumitru Tudor în diverse împrejurări, la diverse sesiuni științifice, simpozioane etc. și nu în ultimul rând l-am vizitat pe șantierul arheologic de la Sucidava unde conducea un prestigios colectiv științific format din Gheorghe Popilian, Octavian Toropu, Corneliu Mărgărit Tătulea — ca să-i amintesc doar pe specialiștii de la Craiova.

Nu am avut onoarea să fac cercetări alături de profesorul Dumitru Tudor la Sucidava, dar dorința mea și interesul pentru acest sit arheologic s-au împlinit pe vremea când, după decesul profesorului Dumitru Tudor, conducerea șantierului a fost preluată de profesorul Octavian Toropu, de la Universitatea din Craiova, cu care am colaborat până în anul 1995 inclusiv când, prin dispariția prematură a acestuia, am preluat conducerea șantierului arheologic alături de profesorul universitar doctor Constantin C. Petolescu de la Universitatea din București (care, la rândul-i, cu ani în urmă, a făcut parte din colectivul condus de Dumitru Tudor).

Referitor la importanța obiectivului arheologic de la Sucidava profesorul Toropu preciza că „Cercetările întreprinse pe șantierul arheologic Sucidava-Celei (Corabia, județul Olt) au contribuit, în mod fundamental, la reconstituirea istorică a procesului de formare a poporului român și a limbii române, precum și la elucidarea unor probleme privitoare la istoria universală antică, ceea ce i-a adus Sucidavei un binemeritat renume în cercetările științifice nu numai din țară, ci și peste hotare¹. Rezultatele acestor cercetări au fost inserate în lucrări de sinteză și monografii. Amintim dintre acestea pe unele dintre cele mai însemnate: *Corpus Monumentorum Equitum Danuviarum*, Amsterdam, 1968; *Oltenia romană*, ediția a IV-a, București, 1978; *Itinerare arheologice oltene*, București, 1979; *Sucidava. Une cité daco-romaine et byzantine en Dacie*, Bruxelles, 1965; *Sucidava*, București, 1966 și *Sucidava*, Craiova, 1974.

Din punct de vedere geografic Sucidava se află pe malul stâng al Dunării, între km fluvial 634 și 635. Aproximativ în dreptul așezărilor antice de la Celei, pe malul

¹ Aici conduc și îndrum practica arheologică a studenților de la Facultatea de Istorie-Filosofie-Geografie, specializările Istorie și Istorie-Limbă Străină, care efectuează, în fiecare an, timp de două săptămâni, cercetări arheologice.

¹ O. Toropu, C. Tătulea, *Sucidava-Celei*, Editura Sport-Turism, București, 1987, p. 5.

drept al Dunării, se găsea localitatea antică Oescus, azi Ghighen în Bulgaria, situată la vărsarea Ikerului (în Dunăre) pe valea căruia se făcea comerț ajungându-se, spre sud, la trecătorile Balcanilor și în Munții Rhodopi, apoi, în continuare, de-a lungul Mariței (Hebrus), spre strămtorile M. Egee și M. Mediterane². Spre nord existau legături lesnicioase pe valea Oltului și pe uscat. Oferind condiții bune de viață „Celeiul” antic a fost locuit încă din neolitic, iar mai târziu a devenit un punct strategic nu numai de importanță locală, dar mai ales pentru întreaga regiune a Dunării de Jos.³

Încă nu se cunosc numele așezărilor preistorice de la Celeiul de astăzi.

După cucerirea romană, într-o inscripție din secolul al III-lea d.Hr. descoperită în cetatea romano-bizantină așezarea purta numele de „SVCIDAVA” (Sucidava), denumire preluată de la toponimul așezării geto-dace locuită și apărută de tribul *sucilor*, peste care s-a ridicat cea romană. Mai târziu, în secolul al V-lea numele de *Sucidava* apare în *Notitia Dignitatum*, iar la jumătatea secolului al VI-lea Procopius din Caesarea o menționează sub numele de *Sycibida*⁴.

Folosindu-se informațiile oferite de Procopius din Caesarea, August Treboniu Laurian localizează pentru prima dată Sucidava la Celei, fiind confirmată, după apariția inscripției din secolul al III-lea, de Grigore Tocilescu și Vasile Pârvan⁵.

Ruinele Sucidavei au fost văzute de-a lungul timpului, de diverse personalități ale vremii dintre care amintim pe ofițerul italian Marsigli care în timpul războiului austro-turc din anii 1689-1691, fiind pasionat de antichitățile romane o vizitează și îi face o primă descriere.

După mai bine de un secol de la aceste prime mențiuni încep la Sucidava, sub supravegherea lui Vladimir de Blarenberg, primele săpături, dar care nu au avut caracter științific, ele urmărind descoperirea de noi piese pentru colecția banului Mihailache Ghica.

În anul 1860 vizita Celeiul ing. Alexandru Popovici, care a ridicat și un plan al ruinelor, dar, din păcate, nu s-a păstrat.

Primele săpături sistematice încep în 1865 sub supravegherea unei misiuni franceze (G. Boissière și Gh. Baudry) dar rezultatele cercetărilor rămân necunoscute.

Între anii 1869-1873 întreprinde săpături aici Cezar Bolliac, iar din 1898 Grigore Tocilescu și Pamfil Polonic.

Sucidava a fost vizitată și de Vasile Pârvan, care nu a făcut săpături, dar a publicat câteva inscripții de aici⁶.

Dar, cel care va relua cercetările arheologice la Sucidava, după primul război mondial, mai exact în 1936 și le va continua, cu unele întreruperi, până în anul 1981 a fost profesorul Dumitru Tudor⁷.

În acest interval de timp s-au obținut rezultate spectaculoase scoțându-se la iveală complexe arheologice de mare însemnătate științifică, precum *așezarea de tip „Celei”*, caracteristică perioadei de trecere spre epoca bronzului, *așezarea fortificată geto-dacică* de pe platoul cetății romano-bizantine, *orașul roman Sucidava*

² *Ibidem*, p. 9.

³ D. Tudor, *Sucidava*, Craiova, 1974, p. 9-11.

⁴ Procopius din Caesarea, *De aedificiis*, IV, 6, 36 în FHDR, II, p. 466.

⁵ O. Toropu, C. Tătuca, *op. cit.*, p. 11.

⁶ V. Pârvan, *Getica*, București, 1926, p. 61-64. Editura Meridiană retipărește în 1982 această lucrare sub îngrijirea prof. Radu Florescu.

⁷ Din 1981 până în anul 1995 șef de șantier a fost prof.univ.dr. O. Totopu, iar după moartea acestuia la Sucidava a fost numită o conducere bicefală formată din C. Potolescu de la Universitatea din București și P. Gherghe de la Universitatea din Craiova.

stabilindu-i-se planul și principalele elemente (fig. 2), *necropola cetății. Cetatea romano-bizantină* s-a bucurat de o atenție deosebită (fig. 1), fiind precizate etapele cronologice ale dezvoltării ei și rolul jucat în zonă (fig. 3). De asemenea, au fost dezvelite, restaurate și introduse în circuitul științific incinta de apărare a cetății cu turnurile și curtile sale, unele *construcții din secolele IV-V*, „*fântâna secretă*”, *bazilica paleo-bizantină*, ambele din secolul al VI-lea, *portalul de nord al podului* construit peste Dunăre de împăratul Constantin cel Mare, *fântâna romană* din secolele II-III din cadrul așezării și *ruinele fortificației medievale* din secolele XV-XVI⁸.

Rezultatele acestor importante cercetări efectuate la Sucidava au fost publicate, pe larg, în reviste de specialitate naționale și internaționale care totalizează peste 35 de articole și studii⁹.

Pe de altă parte profesorul Dumitru Tudor a publicat în anii 1965, 1966 și 1974 monografiile ale Sucidavei (amintite anterior) și lucrări de sinteză cum sunt:

⁸ O. Toropu, C. Tăuțu, *op. cit.*, p. 17-18.

⁹ Confruntă în acest sens C. Preda, *Le professeur Dumitru Tudor a son 70 anniversaire*, în „Dacia”, NS, XXIII, 1979, p. 347-353. Vezi și O. Toropu, C. Tăuțu, *op. cit.*, notele de la p. 259-260. Bibliografie selectivă: Sever Dumitrescu, *Dumitru Tudor (Necrolog)*, în „Crisia”, XI, Oradea, 1981, p. 405-407; D. Tudor, *Antichitățile preistorice și romane din județul Romanaii*, BCML 26, 1933, p. 76-81; *Considerațiuni economice despre SE Olteniei în vremea romană*, „Progresul Social”, II, 1933, p. 403-411; *Podul de la Celei al lui Constantin cel Mare*, AO, 13, 1934, p. 107-124; *Sucidava I. Première campagne de fouilles et recherches archéologiques dans la forteresse romaine de Celei, département de Romanaii, Dacia*, 5-6, 1933-1936, p. 387-422; *Découvertes archéologiques à Sucidava et dans les environs*, AO, 15, 1936, p. 107-116; *Geme din Romula și Sucidava*, CAN, 12, 1936, p. 205-215; *Colecția Gh. Georgescu-Corabia (Catalog descriptiv și figurativ)*, 1936-1936, AO, 15, 1936, p. 373-389; *Morminte romane din județul Romanaii*, AO, 16, 1937, p. 77-91; *Sucidava II. Seconde (1937) et troisième (1940) campagnes de fouilles et recherches archéologiques dans la forteresse de Celei, département de Romanaii, Dacia*, 7-8, 1937-1940, p. 359-400; *Colecția de antichități romane din Oltenia Prof. Ilie Constantin-Caracal (catalog descriptiv și ilustrat)*, Craiova, 1940, AO, 19, 1940, 31 p.; *Monete romane din Sucidava în colecția Gh. Georgescu-Corabia (I)*, AO, 20, 1941, p. 61-69; *Oltenia romană*, București, 1942, 388 p.; *Constantin cel Mare și recucerirea Daciei Traiane*, RIR, 11-12, 1941-1942, p. 134-149; *Monete romane din Sucidava în colecția Gh. Georgescu-Corabia (II)*, AO, 21, 1942, p. 39-49; *Monete romane în Oltenia*, AO, 22, 1943, p. 269-282; *Romanismul în Oltenia, Oltenia, Craiova*, 1943, p. 269-282; *Raport asupra campaniilor de săpături arheologice din 1940 și 1943 la cetatea Sucidava, dans Rapport asupra activității Muzeului Național de Antichități*, București, 1944, p. 35-36, 78-81; *Arderea cetății Sucidava*, RIR, 15, 1945, p. 149-156; *Oglinzi romano-bizantine din plumb și sticlă găsite în România, dans Omagiu închinat Î.P.S. Nicolai Patriarhul României, la împlinirea vârstei de 80 de ani*, București, 1946, p. 280-290; *Sucidava III. Quatrième (1942) et sixième (1945) campagnes de fouilles et recherches archéologiques dans la forteresse de Celei, département de Romanaii, Dacia*, 11-12, 1947, p. 145-208; *Prima basilică creștină descoperită în Dacia Traiană*, Iași, 1948, 25 p.; *Sucidava IV. Campania a șaptea (1946) și a opta (1947) de săpături și cercetări arheologice de la Celei, regiunea Craiova, raionul Corabia, Materiale arheologice privind istoria veche RPR, I*, 1954, p. 693-742; *Sucidava V. A noua (1956), a zecea (1957) și a unsprezecea (1958) campanie de săpături arheologice la cetatea Celei (r. Corabia, reg. Craiova)*, Materiale, 7, 1961, p. 473-494; *Discussioni intorno al culto del Cavaliere danubieni*, Dacia, N.S., 5, 1961, p. 317-343; *Sucidava VII. A douăsprezecea (1959) campanie de săpături și cercetări arheologice de la Celei (r. Corabia, reg. Craiova)*, Materiale, 8, 1962, p. 555-563 (en collaboration avec E. Bujor); *Sucidava. Une cité daco-romaine et byzantine en Dacie*, Bruxelles, 1965, 140 p.; *Tabula Imperii Romani: Drobeta-Romula-Sucidava*, București, 1965, 25 p.; *Viața romană în câmpia românească*, AUB-Istorie, 14, 1965, p. 23-43; *Sucidava*, București, 1966, 69p.; *Vestigii dacice și romane pe teritoriul patriei noastre*, București, 1966, 22p.; *O fântână romană în Dacia*, „Magazin istoric”, I, 1967, 2, p. 61-62; *Oltenia romană*, 3 édition, București, 1968, 604 p.; *Orașe, târguri și sate în Dacia romană*, București, 1968, 432p.; *Romanii în Dacia*, București, 1969, 80 p.; *Sucidava VII. Campaniile de săpături arheologice XIII-XVIII (1960-1961 și 1963-1966) de la Celei, jud. Olt*, Materiale, 9, 1971, p. 281-295; *Șaptesprezece secole de la părăsirea Daciei romane (271-1971)*, „Ramuri”, VIII, 3 (81), p. 20, 15, III, 1971; *Cetatea Sucidava*, Craiova, 1974, 153 p.; *Așezările dacice pe malul Oltului*, „Glasul Patriei”, XV, 27 (534), 10 sept. 1974; *Oltenia romană*, 4 édition, București, 1978, 520 p.

Oltenia romană, ediția a IV-a și *Orășe, târguri și sate din Dacia romană*, iar în 1971 a scos lucrarea *Podurile romane de la Dunărea de Jos*.

Din cele prezentate foarte sumar, rezultă, totuși, că profesorul Dumitru Tudor a acordat o mare atenție istoriei și arheologiei Daciei romane dar în special Olteniei romane în cadrul căreia a săpat foarte mult și amintim șantierele arheologice de la: Romula, Cioroiu Nou, Slăveni, Sâmbotin, Arutela, Rădăcinești, Copăcenii, Drobeta, Cătune - Valea Perilor etc., dar un prim loc l-a ocupat cetatea romano-bizantină de la Sucidava, care prin materialele bogate și diverse oferite a adus contribuții importante — așa cum am arătat — la cunoașterea istoriei Daciei Inferior¹⁰. Multe din obiectivele arheologice pe care specialiștii le cercetează azi în diverse zone ale țării au fost vizitate sau investigate, în limita timpului, de profesorul Dumitru Tudor.

Consacrat cu precădere studierii civilizației romane în Dacia, prin activitatea sa remarcabilă în domeniul arheologiei, prin opera, prin izbânda de a fi și de a rămâne o personalitate științifică de seamă nu numai a Olteniei, de care a fost legat sentimental, ci a școlii arheologice și istorice românești profesorul Dumitru Tudor se situează în rândul personalităților remarcabile ale acestui neam. Cel puțin din acest motiv, acum la moment aniversar, poate ar trebui să evidențiem nu doar activitatea de cercetător, nu doar activitatea omului de știință, dar și pe cea a conducătorului științific al unei întregi pleiade de „învățaței”, pe care i-a avut la doctorat și care azi găsesc modelul arheologului în îndrumătorul lor, Dumitru Tudor.

Lista ilustrației
Abbildung

Fig. 1. Cetatea romano-bizantină de la Sucidava (Celei).

Abb. 1. Die römisch-byzantinische Festung von Sucidava (Celei).

Fig. 2. Planul cetății și al perimetrului Sucidavei antice.

Abb. 2. Der Festungsplan und Umfang des antiken Sucidava.

Fig. 3. Teritoriul sucidavens în sec. III.

Abb. 3. *Territorium sucidavense* in III Jahrhundert.

SUCIDAVA – EIN WICHTIGER ARCHÄOLOGISCHER ORT IM KLEINE WALLACHEI VON DUMITRU TUDOR GEFORSCHT

(Zusammenfassung)

Der Aufsatz unterstreicht die Tätigkeit den Dumitru Tudor in die Forschung des römischen-byzantinischen Festung von Sucidava. Die Ergebnisse dieser Forschungen sind überall erkennt und geschätzt, aber es ist wenig bekannt, daß Sucidava das erste Ort seiner Forschung war.

¹⁰ C. Preda, *op. cit.*, loc. cit.

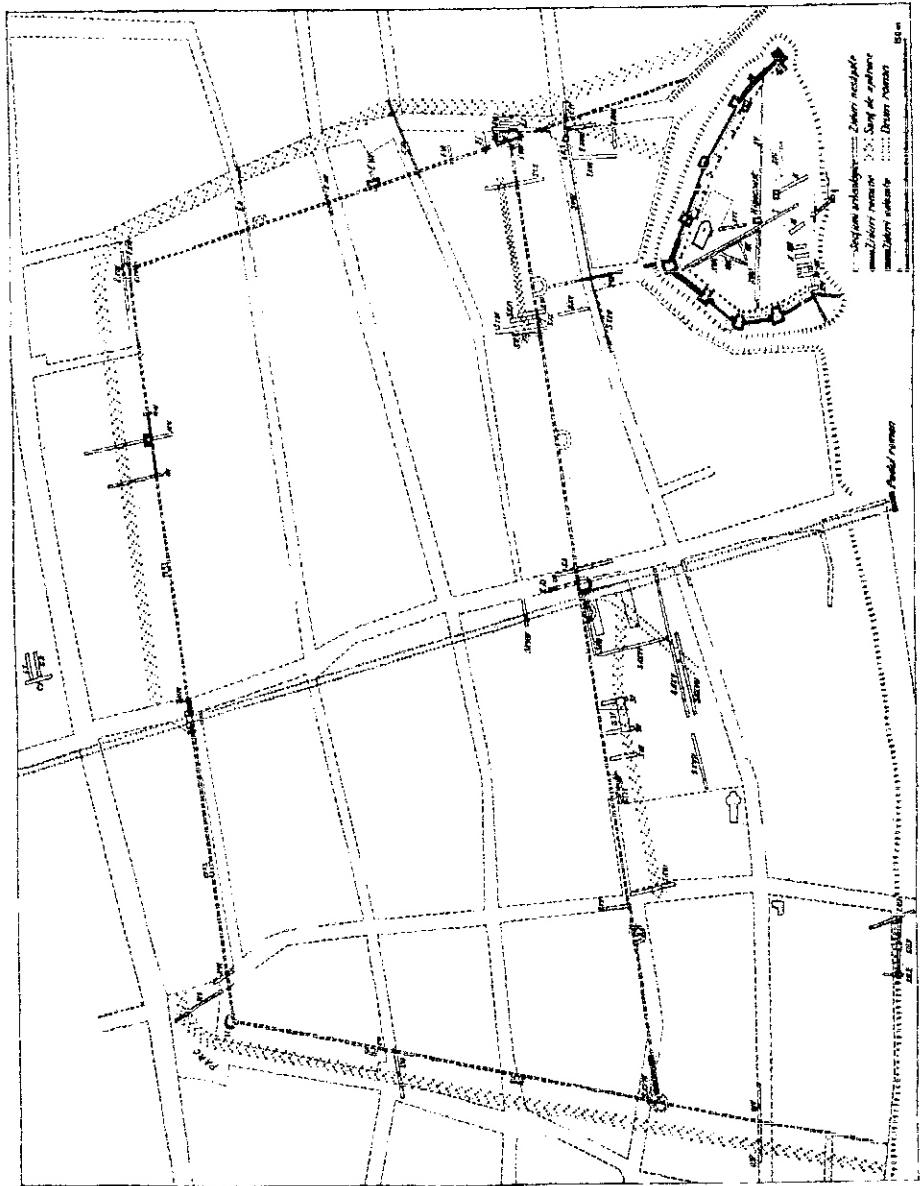

Fig. 2

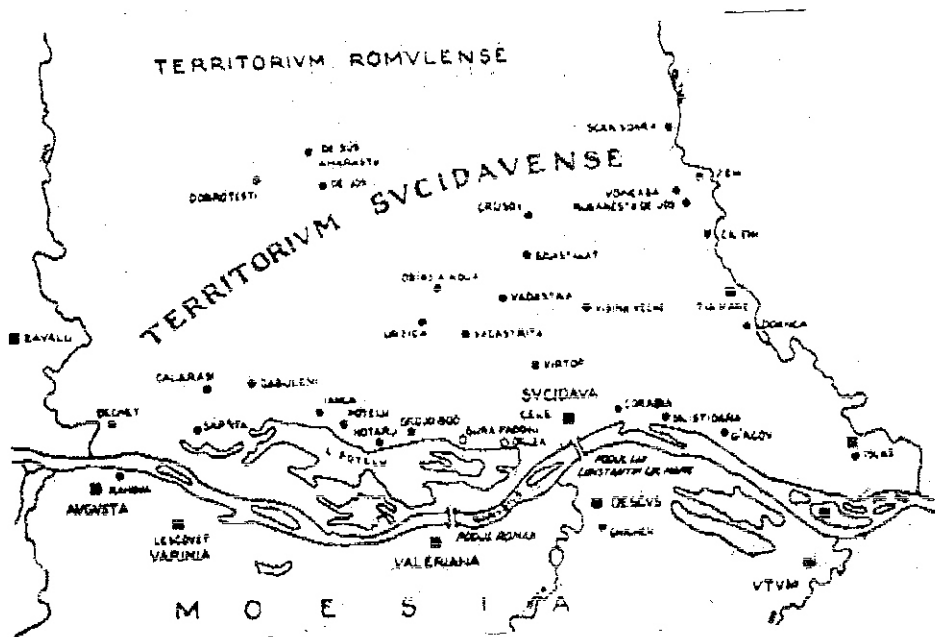

Fig. 3